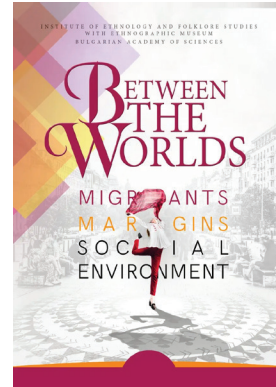

Interdistsiplinaarne lähenemine migratsioonile

Maeva, Mila Mileva & Slavkova, Magdalena & Stoyanova, Plamena & Hristova, Mina (toim) 2021. *Between the Worlds: Migrants, Margins, and Social Environment*. Vol. 3. Sofia: IEFSEM – BAS & Paradigma, 338 lk (<https://conferenceworlds.wordpress.com/publications/>).

“Between the Worlds” (BEW) kolmas köide koosneb viiest peatükist ja eessõnast. Kaheksateistkümnest artiklist koosnev köide valmis juba varemgi koostööd teinud toimetajate (Maeva, Slavkova, Stoyanova ja Hristova) ühistööna ja on märkimisväärne akadeemiline sissevaade migratsiooni, rahvusrühmade adapteerumistaktikate ja nende identiteedi kujunemise aspektidele. Kogumik toob lugejani etnoloogide, kultuuriloolaste, majandusteadlaste, meediauurijate ja sotsiaalteadlaste vaatenurga globaalsete protsesside tulemustest, olukordadest kus inimesed peavad saama hakkama ja tegutsema. Sümpaatsel kombel eendub suurte protsesside lavalaudadel isiksus: me saame jälgida, mis rolli mängib inimese identiteet, kuidas mõjutavad enesepilti elusündmused ja kuidas üksikisik oma rollide abil tervikliku elu üles ehitab.

Migratsiooni on nimetatud 20. sajandi võimsaks mõjuriks ning pikaajalise akadeemilise tähelepanu tõttu on terminoloogia kinnistunud. BEW 3 autorid puudutavad peaaegu kõiki mobiilsuse liike alates 2013–2014 aasta kriisirändest Bulgaariasse, kuid iseloomustatakse ka majanduslikku ahelrännet ja hooajalist pendelrännet, millega naised või mehed käivad välismaal lisaraha teenimas koduse eluolu toetamiseks ja lisaresursside hankimiseks. Vaadeldakse elulaadist tulenevaid ümberasumisi Bulgaariasse ja mugavusrännet sealt välja. Eestit ja teisi Ida-Euroopa riike iseloomustavad odavamate õpivõimaluste kannul saabuval välistudengid ning meedikute kui nõutud eriala ja hea ettevalmistusega elukutse esindajate ränne soodsama sissetulekuga riikidesse, mis võimaldab lugejal tõmmata võrdlusjooni.

Võrdlusjooni saab tõmmata ka hariduse temaatikaga, näiteks kuidas ühendada õpe emamaal ja vastuvõtvast riigis. Suurim üheteistkümnest Chicagos tegutsevast bulgaaria koolist Väike Bulgaaria (*Little Bulgaria*) õpetab bulgaaria keelt alates Winni Puhhi lasteaiast, edasine õpe kulgeb emamaaga samasuguste koolitusprogrammide kaudu ja eksamitulemused kehtivad ka Bulgaarias. Kooli hing ja eestvedaja Zhivka Bubalova püüdlused muudavad kodumaale naasmise kergemaks, samas on noored omandanud hea inglise keele, mis kulub kindlasti ära. Harilikult suudetakse isegi lähimaades tagada primal juhul emakeelne algharidus mõnes suuremas linnas (nt

eestlastele Soomes Helsingi piirkonnas), kuid enamasti piirdub emakeelne haridus üksnes pühapäevakooliga, milles õppimise osa on paratamatult väike.

Chicago kooli eduloole vastanduvad kogemused Süüria jt sõjapõgenike lastele koolide rajamisel, kuiõrd koolid tühjenevad ka siis kui õpetajateks on parimad pedagoogid ja kogu infrastruktuur on eeskujulik. Osa õpilasi rändab koos vanematega tagasi kodumaale, kuid enamasti rännatakse teistesse riikidesse või väiksematest keskustest suurlinnadesse ja pealinna. Mõtlemisainest pakuvad juba eespool märgitud meditsiiniteemalised artiklid, sh välisüliõpilaste õppe- ja elamisstrateegiad (Maeva, Periklieva & Markov).

Põnevat võrdlusmaterjali leidub ka stereotüüpe käsitlevates artiklites. Alates Walter Lipmanni 1922. aasta märgilisest USAs läbi viidud uurimusest on eelarvamusi ja teiste tüpiseerimist vaadeldud mitmel pool ning on ilmnenud nii kriiside mõju nende tekkele kui ka harukordne püsivus. Käesoleval juhtumil püüdis uurimuse autor sajandeid kehtinud vaateid Soome vene rühmale oma kommentaaridega ümber lükata (vt Abergi). Romadest väljarändajate seoseid muusikaga jälgivad mitmed artiklid, kust ilmneb muusika kui mustlaste enesemääratlemise osa ehk et musitseerimiseks võetakse aega põhitöö kõrvalt ja mõistetavalt püütakse saada kutseliseks muusikuks. Need püüded viisid omakorda uuest kodukandist suurematesse linnadesse, endise ruraalsema keskonna muutumiseni (Bloomfield, Åberg, Slavkova, Hristova).

Kuigi arutluse keskmes on migrantide ja nende rühmade kohanemise ja lõimumise mudelid ning mikroajalugu, jõutakse paljudes artiklites muudegi globaalsete probleemideni, sh linnastumise ja akulturatsioonini. Vaadeldav ala on laiem Bulgaariast ning ulatub Ida-, Kesk- ja Lõuna-Euroopast (Hispaania, Albaania, Makedoonia, Venemaa, Kreeka, Ukraina, Bulgaaria, viimane koos minoriteetidega nagu romad, venelased, ukrainlased) kuni Euroopa põhjaosani (Soome), samuti leidub käsitlusi Inglismaa, Aasia, USA ja Uus-Meremaa kohta.

Sümpaatselt palju on välitöödel ja silmast silma intervjuudel põhinevat, olgu need toimunud kohalikes põgenike keskustes, nende kultuuri- ja elukeskustes, ka diasporaa kogukondades (nt Erolova, Maeva, Hristov). Internetiaainestiku kogumise ja analüüsimise patrioodina pean tunnustama, et vahetu kontakti kadumine ja asendumine interneti monitooringute ja juhtumipõhiste sõeluuringutega on etnoloogias ja folkloristikas ning religiooniuuringutes nukker tendents. Internet pakub teiselaadseid võimalusi, kuid ei asenda vahetuid suhtlemiskogemusi, eriti kui tegemist on keerukamate teemadega kui olme- ja tarbimisküsitlused ravimi- või toidueelistuste osas. Seetõttu on huvitavad käsitlused, milles vaatlusaluste rühmade kohta pakutakse laiemaid kultuurilisi teadmisi kui üksnes rändeajaloo ja adapteerumistaktikate vaatlus lubab. Näeme kultuurilistest vajadustest tulenevaid lahendusi, koostööd riiklike organisatsioonide ning vabatahtlike ja nende organisatsioonide vahel migrantide abistamisel.

Loodetavasti avaldab BEW 3 mõju edasistele uurimistrendidele ja ühtaegu võiks see olla kasutatav akadeemilise sissejuhatuseks erinevatesse valdkondadesse.

Mare Kõiva

BOOK REVIEW

An interdisciplinary approach to migration

Mila Maeva & Magdalena Slavkova & Plamena Stoyanova & Mina Hristova (eds.) *Between the Worlds: Migrants, Margins, and Social Environment*. Vol. 3. Sofia: IEFSEM – BAS & Paradigma, 2021. 338 pp. (URL: <https://conferenceworlds.wordpress.com/publications/>).

The book is analysed by Mare Kõiva.